

**Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte
ze dne 21. prosince 2021**

Místo a čas konání: Online na platformě Cisco Webex, 9:30 – 13:00

Přítomni: K. Černý (PDM ČR), M. Černý (MŠMT), K. Dürichová, D. Hovorka, J. Husák, K. Chábová, K. Jůzová Kotalová (MPSV), P. Kačírková, A. Křístek, K. Lach, E. Petrová, M. Prokeš, J. Provazníková, J. Rácová, A. Redlichová, L. Rybová, B. Spáčilová, D. Strupek, K. Šimáčková Laurenčíková (předsedkyně), M. Šimůnková, M. Štěpánková Štýbrová (MPSV), P. Šuplerová, Š. Tyburcová

Omluveni: M. Dord'

Sekretariát ÚV: J. Machačka, D. Šmídová (tajemnice Výboru)

Program: Projednání Závěrečných doporučení Výboru OSN pro práva dítěte ke spojené 5. a 6. pravidelné zprávě České republiky o plnění Úmluvy OSN o právech dítěte – průřezových témat a témat spadajících pod rezort MPSV

Předsedkyně přivítala členy a členky Výboru, včetně nového člena zastupujícího děti a mládež, Kamila Černého. Následně představila tabulku, do které byly zpřehledněny úkoly ze Závěrečných doporučení a zařazeny dle rezortů. Vzhledem k projednávání opatření v gesci MPSV předala slovo jeho zástupkyni.

Průřezová témata

1. Koordinace spolupráce mezi dotčenými ministerstvy na implementaci Úmluvy a závěrečných doporučení

K. Jůzová Kotalová stručně představila relevantní opatření obsažená v [Národní strategii ochrany práv dítěte 2021-2029](#) (NSOPD) a [I. Akčním plánu k jejímu naplnění 2021-2024](#). Zdůraznila, že hlavním účelem předpokládaných opatření je v návaznosti na opakovaná doporučení Výboru pro práva dítěte OSN sjednocení systému péče o děti v České republice, jak z institucionálního, tak právního hlediska. Pro koordinaci přijetí zmíněných opatření a souvisejících společných aktivit, které zasahují do kompetencí několika dotčených ministerstev, je zastřešujícím orgánem Mezirezortní koordinační skupina (MKS), fungující při MPSV od roku 2009, jejímiž členy jsou jak zástupci a zástupkyně relevantních ministerstev, tak občanské společnosti. Pro účely realizace jednotlivých cílů a opatření Národní strategie budou dále zřízeny pracovní skupiny, které se budou zabývat jednotlivými tématy. V současnosti jsou rozesílány žádosti o nominace do Pracovní skupiny k náhradní péči.

V rámci krátké diskuse bylo potvrzeno, že tajemnice Výboru je členkou Mezirezortní koordinační skupiny a že tato provazba s Výborem bude dále prohloubena. Zástupkyně MPSV po zasedání zašlou strukturu skupin k případným komentářům a s Výborem zkonzultují, zda je spolupráce s občanskou společností navázána v dostatečné míře a se všemi relevantními aktéry. MPSV je

případně otevřené uvažovat o rozšíření skupin(y) o člen(k)y dle návrhu Výboru. MPSV dále přislíbilo pravidelně sdílet zápisy ze zasedání skupin s Výborem.

M. Šimůnková rovněž požádala o kontrolu zastoupení KVOP v MKS a případné přidání.

D. Hovorka doporučil přijmout usnesení Výboru, které by vládě, obdobně jako po vydání předchozích závěrečných doporučení Výboru OSN, doporučilo, aby relevantním ministrům a ministryním nařídila povinnost spolupracovat na implementaci závěrečných doporučení. Koordinace spolupráce rovnocenných rezortů se totiž dlouhodobě ukazuje jako nefunkční.

Předsedkyně souhlasila s tímto doporučením. Navrhla nicméně přijmout takovéto usnesení až ve fázi, kdy Výbor probere všechna závěrečná doporučení Výboru OSN, shodne se na jejich významu a opatřeních, která je nutno přijmout, a na odpovědných rezortech za jejich plnění. S tímto závěrem přistoupila k projednání dalšího závěrečného doporučení.

2. Systematické hodnocení dopadu regulace na práva dětí (CRIA)

K. Jůzová Kotalová k tomuto závěrečnému doporučení připomněla, že dle I. Akčního plánu pro plnění NSOPD bude do konce roku 2021 zfinalizován návrh Metodiky pro Systematické hodnocení dopadu regulace na práva dětí (children's rights impact assessment, CRIA). Na příštím zasedání Výboru tak bude návrh představen.

Předsedkyně poděkovala za představení tohoto úkolu Akčního plánu a jeho výstupu a považovala tím tento bod za dostatečně projednaný.

ÚKOL: Na příštím zasedání Výboru představit návrh Metodiky MPSV ke CRIA (MPSV).

3. Vymezený rozpočet určený na implementaci dětských práv

Tajemnice Výboru představila závěrečné doporučení a připomněla, že Ministerstvo financí (MF) za takto vymezený rozpočet nepřijímá zodpovědnost. Odpovědnost by dle jejich názoru měly mít jednotlivé dotčené rezorty, které mají na starosti věcnou problematiku. Zároveň vysvětlila, že termín *vymezený rozpočet*, byl použit v návaznosti na aktivity Odboru rovnosti žen a mužů Úřadu vlády (RRP). Na příštím zasedání tedy navrhla pozvat zástupce MF a RRP a diskutovat, jakou formou by bylo možné naplnit toto závěrečné doporučení, tedy stanovit, jaká výše rozpočtu, resp. jaký poměr státního rozpočtu je v České republice vymezen na naplňování práv dětí.

Předsedkyně připomněla, že příkladem systematického zastoupení agendy na všech úřadech jsou právě například gender focal points. Souhlasila proto také s přizváním zástupců RRP na příští zasedání.

K. Jůzová Kotalová poznamenala, že MPSV pravidelně připravuje Analýzu financování systému péče o ohrožené děti. Ta přesahuje financování rezortu MPSV, nicméně je omezena pouze na agendu ohrožených dětí. Bylo by však možné ji použít jako vzor.

Předsedkyně souhlasila, že je třeba analyzovat pěnízotoky v systému, a tato analýza je dobrou ukázkou.

K. Jůzová Kotalová navrhla možnost inspirovat se v zahraničí.

Předsedkyně požádala tajemnici, aby se obrátila na mezinárodní platformy, ve kterých je členkou, a dotázala se jich, jak ostatní státy řeší problematiku rozpočtu vymezeného na práva dítěte.

P. Kačírková v tomto ohledu rovněž slíbila oslovit Evidence Unit v rámci mezinárodní organizace Lumos.

ÚKOL: Na příští zasedání pozvat ÚV RRP a MF a obrátit se na mezinárodní platformy ohledně možností zjistit financování systému ochrany práv dětí a implementace Úmluvy (tajemnice, P. Kačírková do příštího zasedání Výboru).

4. Sjednocení sběru dat a výkaznictví

Předsedkyně vzhledem k šíři tématu a nutnosti zapojení odborníků z různých oborů navrhla uspořádání neformálního setkání pro sdílení informací a navrhla i konkrétní obory, které by měly být na schůzce zastoupeny, mezi dalšími sociologové, kteří se sběrem dat zabývají.

M. Štěpánková Štýbrová jako první krok potřebný ke sjednocení sběru dat, která po ČR požaduje Výbor OSN, považovala dosažení shody na národní úrovni na tom, jaká data je třeba sledovat napříč rezorty, jelikož výkaznictví je roztržštěné mezi ministerstva. V návaznosti na tuto informaci zmínila, že např. RRP bude sledovat data ohrožených dětí týkající se domácího násilí. Souhlasila se svoláním pracovní skupiny, případně i přidáním další aktivity do I. Akčního plánu pro plnění NSOPD včetně spolupráce s různými odborníky. Jako problematické nicméně vidí domluvit se s rezorty, a to zejména z důvodu vysoké finanční náročnosti sjednocení v této oblasti.

K. Jůzová Kotalová poznamenala, že aktivita E2 (Monitoring opatření v oblasti ochrany dětí z hlediska dopadu na cílovou skupinu) I. Akčního plánu by toto sjednocení sběru dat měla zahrnovat. Zmínila také možnost sledovat typové příklady situace dětí (např. týrané dítě) – jak prochází systémem, kde může být systémem zachyceno, a jaké statistiky je tedy třeba sbírat.

Předsedkyně potvrdila, že tento postup identifikace je již pilotován v rámci reformy péče o duševní zdraví. Budou také analyzována data a zpětně kontrolovány výsledky. Poděkovala následně za diskusi k tomuto bodu a uzavřela, že bude svolána neformální schůzka ke sdílení informací ohledně možností sjednocení sběru dat.

ÚKOL: Svolat neformální schůzku ke sdílení informací ohledně možností sjednocení sběru dat a přizvání zástupců ČSÚ, sociologů i ředitelů rezortních útvarů zodpovědných za sběr a analýzu dat (ÚZIS...) (předsedkyně).

5. Systematické školení všech odborníků pracujících s dětmi

K. Jůzová Kotalová shrnula, že naplnění tohoto závěrečného doporučení je obsahem Aktivity C2 (Vytvoření uceleného systému vzdělávání a profesní podpory pro osoby pracující s ohroženými dětmi) I. Akčního plánu k NSOPD, a to včetně vytvoření jednotných kvalifikačních standardů. Jedná se například o takové vzdělávání v rámci celoživotního vzdělávání lékařů, pedagogů apod. Upozornila nicméně, že některé rezorty v rámci mezirezortního připomínkového řízení další spolupráci na tomto tématu odmítly s tím, že již takové vzdělávání mají zavedené či se jich netýká.

Předsedkyně připomněla diskuse z minulosti o tzv. Národním standardu ochrany dětí (Child Protection Policy), k jehož přijetí zatím nedošlo.

Tajemnice doplnila svou zkušenost z Irska, kde platí takovýto Národní pokyn,¹ ale rovněž každá organizace pracující s dětmi musí přijmout vlastní kodex ochrany dětí. Každý zaměstnanec, který se ve své profesi jen potenciálně může setkat s dítětem, pak musí být o tomto Národním pokynu proškolen. Ví tedy, jak s dítětem komunikovat, jak poznat znaky týrání a zanedbávání, jak a kam i

¹ Národní pokyn Children First je k dispozici [na tomto odkazu](#). Více informací k pokynu a související dokumenty lze nalézt [zde](#).

jen podezření z takovýchto činů hlásit. V Čechách se pak s přijímáním Kodexů ochrany dětí teprve seznamujeme, jelikož to již bývá podmínka například obdržení podpory z Evropských fondů. Standardem to nicméně zatím není.

K. Lach dodal, že je třeba předejít formalizaci tak, aby nedošlo jen k formálnímu splnění úkolu a jeho odškrtnutí jako splněného.

Předsedkyně následně přešla k diskusi nad vzděláváním jednotlivých profesí. Na pedagogických fakultách se například vede diskuse, jak již v rámci studia připravovat učitele na praxi.

M. Černý reagoval, že má za to, že celoživotní vzdělávání pedagogů je již legislativně zakotveno. Úpravu tedy považuje za dostatečnou. Praxe je nicméně rozdílná. Zdůraznil, že je připravována reforma pregraduálního vzdělávání pedagogů. MŠMT spolupracuje s fakultami a požaduje, aby byla výuka praktičtější. Ze strany fakult však naráží na odpor. Potvrdil nicméně, že reforma mimo jiné zahrnuje výuku práv dítěte, vytvoření Standardu kvalitního učitele a Kariérního řádu. Poslední dva zmíněné dokumenty jsou již delší dobu vytvářeny, avšak poslední verze Kariérního řádu se ukázala jako příliš byrokratická.

Předsedkyně pokračovala, že se ukazuje, že učitelům chybí praktické dovednosti. To může vést k nesprávným diagnózám a nenaplnění potřeb dětí ohrožených násilím či rizikových z hlediska duševního zdraví. Učitelé, ani rodiče se tyto dovednosti nemají kde naučit. Dítě pak může být zbytečně označeno za problémové či až umístěno do ústavní péče, jelikož učitel či rodič se chce kvůli chybějícím kompetencím problému zbavit.

M. Černý souhlasil, že problému se zbavit nelze, ale dochází k přesunutí dál na někoho jiného. Je potřeba učitele i rodiče nastavit na přání problémy řešit, nikoli se jich zbavovat. K řešení problému je samozřejmě dále nezbytné poskytnout odpovídající kompetence.

Předsedkyně potvrdila, že dítě pak může z těchto důvodů jen proplouvat systémem a na konci procesu je zničené dítě či mladý dospělý, kterému nebyla poskytnuta náležitá pomoc. Je třeba se podívat na to, kde měl systém prostor zasáhnout, ale šanci nevyužil. Zhodnotila, že systém zatím neumí reagovat na potřeby a nastavit individualizovanou podporu. Jednotliví pracovníci nechtějí škodit, ale nemají kompetence, které jim musíme dodat.

6. Spolupráce státní správy s občanskou společností

Předsedkyně požádala tajemnici Výboru, aby ohledně tohoto tématu oslovila Oddělení sekretariátu Rady pro nestátní a neziskové organizace (RVNNO) na Úřadu vlády, zejména s otázkou, jak by bylo možné předcházet nahodilosti zapojování občanské společnosti do aktivit státní správy a zajistit systematickou participaci všech relevantních aktérů, např. do připomínkových řízení či příprav právní úpravy či strategických dokumentů.

J. Machačka dodal, že RVNNO spolupracuje s A. Sedláčkem z České rady dětí a mládeže, považuje tedy oblast práv dětí za pokrytou.

J. Husák připomněl, že před lety (cca v letech 2010-2011) vznikly tři verze Návrhu participace občanské společnosti, a to ve spolupráci s MV a MSp. Tyto návrhy by tak bylo možno oprášit a použít.

ÚKOL: Kontaktovat RVNNO o možnostech systematictějšího zapojení občanské společnosti do aktivit státní správy (tajemnice, do příštího zasedání).

7. Mainstreaming nejlepšího zájmu dítěte – systematické zohledňování ve všech řízeních, rozhodnutích, politikách, programech a projektech, které se děti týkají

K. Jůzová Kotalová připomněla, že I. Akční plán k plnění NSOPD obsahuje aktivitu vedoucí ke sjednocení systému péče o děti. Zejména okruh opatření A, tedy vytvoření jednotné právní úpravy, zahrnuje i cíl sjednocení posuzování nejlepšího zájmu dítěte.

D. Hovorka připomněl svůj návrh na přijetí usnesení Výboru, které by vládě doporučovalo, aby dotčeným rezortům nařídila spolupráci na nalezení společného postupu v této věci. Zároveň připomněl, že nelze přijmout jednotnou definici nejlepšího zájmu dítěte, jelikož pro každé dítě je jeho nejlepším zájmem něco jiného. Cílem by tedy mělo být stanovení kritérií, dle kterých lze nejlepší zájem konkrétního dítěte posoudit. Připomněl Obecný komentář k Úmluvě o právech dítěte č. 14 z roku 2013 k právu dítěte na uplatňování jeho nejlepšího zájmu jako předního hlediska (čl. 3 odst. 1 Úmluvy),² který byl použit i jako zdroj při sepisování Metodiky CRIA. Tuto metodiku by tedy bylo možno alespoň částečně použít jako nástroj pro hodnocení nejlepšího zájmu dítěte.

Předsedkyně shrnula, že chybí orientační rámec, dle kterého by byl nejlepší zájem hodnocen a obrátila se na MPSV, zda by mohlo nastítnit následné praktické kroky.

K. Jůzová Kotalová potvrdila, že Metodika CRIA by mohla být v tomto ohledu užitečná. Je následně otázka pro Výbor, jak by tato příručka měla být distribuována a komu, tedy jde o otázku samotného mainstreamingu a implementace nejlepšího zájmu dítěte, opět jde o nadrezortní otázku.

D. Hovorka dodal, že v rámci rezortu spravedlnosti existuje bohatá judikatura, zejména Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (ESLP), jak nejlepší zájem dítěte v konkrétních případech hodnotit. V této oblasti tedy problematiku považuje za vyřešenou.

Předsedkyně posléze projednávání tématu přerušila do doby, než bude připravena Metodika CRIA.

ÚKOL: Po představení návrhu Metodiky CRIA na příštím zasedání zhodnotit, zda a v jaké míře lze použít jako nástroj pro hodnocení nejlepšího zájmu dítěte (MPSV, na příštím zasedání Výboru).

8. Výhrady k Úmluvě

Vzhledem k pokročilému času pro zasedání tajemnice pouze stručně shrnula, že problematika je v řešení. Mezi dotčenými rezorty panuje shoda na zpětvzetí výhrady, v současnosti jsou pak projednávány praktické kroky na diplomatické úrovni. Prvním krokem bude, že dotčené orgány do konce února 2022 zašlou v této věci Ministerstvu zahraničních věcí vyjádření. Rovněž se řeší otázka, zda do procesu zapojit i Ministerstvo zdravotnictví, jelikož se výhrada týká i umělého oplodnění.

ÚKOL: Zaslat Ministerstvu zahraničních věcí vyjádření ve věci výhrady ČR k čl. 7 Úmluvy o právech dítěte (zástupci a zástupkyně MPSV, MSp, příp. MZ do konce února 2022). Dále podniknout kroky k zajištění zpětvzetí výhrady (zástupkyně MZV).

² Český překlad obecného komentáře je dostupný [zde](#), str. 114 a násled.

Rodinné prostřední, náhradní péče, deinstitucionalizace, zranitelné skupiny dětí

1. Sjednocení systému péče o ohrožené děti a Baby boxy

Předsedkyně se vzhledem k nedostatku času zaměřila na problematiku Baby boxů. Dotázala se, zda zástupci a zástupkyně relevantních rezortů dokáží zhodnotit, jaké povědomí panuje v rámci zranitelné skupiny o možnosti anonymního porodu, podpůrných službách a dávkách a alternativních možnostech řešení problematické rodinné situace namísto odložení dítěte do baby boxu.

Š. Tyburcová odpověděla, že nezná přesná data míry povědomí o možnostech anonymního porodu, nicméně je si jistá, že tato možnost je v určité míře v praxi využívána.

K. Jůzová Kotalová reagovala, že MPSV tuto problematiku opakovaně řeší. S fungováním baby boxů MPSV nesouhlasí, ale chybí především povědomí o možnostech, jak řešit důvody k opuštění dítěte, nouzi mladých rodin, sociální podporu. Namísto toho baby boxy mají „reklamu“, je o nich tedy povědomí vysoké.

M. Prokeš vysvětlil, že ve vnímání Výboru OSN pro práva dítěte došlo k posunu. Rozumí již, že baby boxy nejsou praxe státu, ale soukromá iniciativa. Oproti posledním závěrečným doporučením totiž ČR nevyzývá ke zrušení baby boxů (což stát učinit nemůže), ale k posílení podpůrných mechanismů tak, aby mohla být praxe baby boxů ukončena.

Předsedkyně poznamenala, že v rámci reformy péče o duševní zdraví, respektive [Národního akčního plánu pro duševní zdraví 2020-2030](#) probíhá ve spolupráci s Národním ústavem pro duševní zdraví, pěti porodnicemi a vybranými gynekology pilotní projekt, jehož cílem je včasná identifikace zranitelných těhotných žen a rodiček, prevence problematických situací a případné napojení na podpůrné služby.³ Upozornila také na přesah do rezortu školství, jelikož za nástroj prevence je nutné považovat i moderní sexuální výchovu, která by mimo jiné měla mladým lidem poskytovat i informace o řešení případných problémových situací.

D. Hovorka reagoval, že se v praxi setkává s nepochopením, že utajený porod není anonymní porod. V matrice jsou nadále údaje o rodičce uvedené a soud si je může vyžádat. Problematika je totiž zohledněna pouze v zákoně o zdravotních službách a v zákoně o matrikách, nikoli v občanském zákoníku, zákoně o zvláštních řízeních soudních nebo zákoně o sociálně-právní ochraně dětí. Pokud by však došlo k otevření zákona o zdravotních službách, doporučil zamyslet se, jak nad úpravou utajeného porodu v zákoně o zdravotních službách, tak i nad adekvátním zohledněním úpravy utajeného porodu v dalších souvisejících zákonech.

M. Černý vyjádřil souhlas s důležitostí tématu sexuální výchovy. Potvrdil, že nové rámcové vzdělávací programy budou problematiku moderní sexuální výchovy reflektovat, nicméně pouze obecně, aby byla zachována stručnost materiálu. Případné detaily a forma mohou být upraveny metodicky a promítnuty do vzdělávání učitelů. Poznamenal nicméně, že nemohou pomoci dětem, které jsou umísťovány do školských zařízení, jelikož ta jsou zřizována kraji a umísťování probíhá na základě soudního rozhodnutí.

P. Kačírková souhlasila, že MŠMT neovlivní umísťování dětí do ústavní péče. Nicméně upozornila, že kraje čekají na instrukce MŠMT. Mohou tedy například apelovat na kraje, aby rozpouštěly velké ústavní instituce a transformovaly je na menší rodinná zařízení či byty.

M. Černý souhlasil, že tento směr je žádoucí, že i postup tímto směrem doporučují. Neřeší to však umísťování dětí do ústavní péče.

³ Více informací o pilotním projektu je k dispozici např. [zde](#).

Předsedkyně poděkovala a shrnula, že je třeba se zabývat podporou pro rodiny ve složitých situacích, modernizací ústavních zařízení a školskou prevencí. Jinými slovy je nezbytné řešit celý systém navazujících služeb péče o děti tak, aby všem dětem byla poskytována podpora pro jejich potřeby a žádné dítě systémem nepropadalo. V rámci reformy psychiatrické péče se například bude řešit právě umisťování dětí do ústavní péče, jelikož vysoké procento dětí v ústavní péči velmi často trpí i velmi závažnými duševními problémy.

K. Lach vzpomněl rovněž na rodiny s psycho-sociálním postižením, jimž jsou také často odebírány děti, a to ihned po porodu, namísto poskytnutí podpory a prevence například formou sexuální výchovy. Přitom krajský úřad má toto za povinnost a tyto rodiče nemají, kde se rodičovské kompetence naučit a vyzkoušet si je v praxi.

Předsedkyně poděkovala za poznámku a potvrdila, že rodiče s psycho-sociálním postižením jsou jednou ze zranitelných skupin, na které by měly služby mířit. I na zajištění potřeb těchto rodin by pak mohly mířit služby transformovaných kojeneckých ústavů.

K. Jůzová Kotalová potvrdila, že tuto problematiku zahrnuje NSOPD. Smyslem služeb bude vrátit péči více do rodin. Rovněž vidí velký prostor pro pomoc v rámci komunit a neformálních služeb. Je třeba nicméně zapracovat na jejich provázanosti.

Předsedkyně nakonec dodala, že jedním z opatření aktuálních strategických dokumentů MPSV je i definice minimální garantované sítě služeb pro každou potřebnou rodinu tak, aby byly služby dostupné na všech místech ČR ve stejné míře a nedocházelo k regionálním rozdílům. Dále požádala o vyjádření zástupkyně MSp.

A. Redlichová shrnula, že MSp považuje v tomto ohledu legislativu za dostatečnou, jelikož občanský zákoník upravuje ústavní výchovu jako poslední možnost úpravy péče o dítě. Proto také požádali o zmínění spolupráce na tomto tématu pouze s Kanceláří vládního zmocněnce pro zastupování státu před ESLP a smluvními orgány (KVZ). Její zástupkyně E. Petrová, která je rovněž členkou Výboru, má totiž na starosti implementaci rozhodnutí ERRC a MDAC proti ČR. V něm ve zkratce Evropský výbor pro sociální práva (EVSP) uzavřel, že ČR porušuje Evropskou sociální chartu, jelikož nezajistila odpovídající systém podpory rodin a stále v ní dochází k umisťování nejmenších dětí do ústavní péče, tj. tzv. kojeneckých ústavů.

2. Koordinace a posílení systému SPOD

Předsedkyně představila téma s tím, že již bylo z části konzultováno jako součást předchozího tématu. Dotázala se tajemnice, co je myšleno doporučením k revizi přídatku na dítě a zda se jedná o doporučení k zajištění dávkového systému, který umí urychleně a účinně reagovat na individuální potřeby rodin.

Tajemnice toto potvrdila a dále vysvětlila, že se jedná o souhrnný pojem přídatku na dítě, ale i všech dalších sociálních dávek určených na pokrytí potřeb dítěte. Výbor OSN nadto požaduje, aby všechny tyto dávky připadaly přímo dítěti, nikoliv rodičům.

K. Jůzová Kotalová shrnula, že v I. Akčním plánu k plnění NSOPD jsou obsažena spíše obecnější opatření na podporu zranitelných rodin směřujících právě na naplňování jejich specifických potřeb. Doporučení Výboru OSN chápe spíše tak, že se týká porovnávání podmínek poskytování sociálních dávek s životní úrovní rodiny, životním minimem apod. V porovnání s ostatními státy je ČR poměrně sociální stát, ale systém jejich poskytování není ideální. Je možné uvažovat o přidání tématu sociálních dávek, nadto i ve spolupráci s odborem pojistných dávek MPSV se stává stále větším tématem otázka, jak přistupovat k sociálním dávkám pro rodiny, kde jsou děti. Přístup je totiž jiný, než pokud je klientem pouze dospělý. Bylo by také třeba posílit sociální práci, např. na úřadech práce. V tuto dobu je však nutné vyčkat na nastavení a priority nové vlády. Objevují se

hlasy, že by měl být systém dávek zpřísněn, aby nedošlo k jejich zneužívání. Nemohou tedy další vývoj předpokládat, ale konzultace nad těmito tématy je důležitá a zároveň od relevantních úřadů požadovaná.

Předsedkyně potvrdila, že se setkává s případy konkrétních rodin, které propadnou mezerou v systému, např. kvůli onkologické léčbě dítěte nemají na jídlo a pořádají se na ně následně sbírky. Projednání jednotlivých případů a ukázání, kde systém selhal, a nastavit systém individualizované podpory.

M. Prokeš doporučil se inspirovat státy, které tyto případy mají vyřešené, a tak se tam nemohou stát, např. Švédskem. Doporučení Výboru OSN, aby dávky připadaly přímo dětem, by byl protiargumentem pro argumenty, že zvyšování sociálních dávek povede k motivaci sociálně slabších rodin mít více dětí. Zmínil, že Německo bude nyní zavádět nepodmíněný příjem pro děti. V moderním státě by mělo být možné oddělit příjmy dítěte a dospělého a zároveň zajistit, aby např. zvýšení přídatku na dítě nemělo u rodin s hraničními příjmy důsledek ztráty sociálních dávek, ani aby peníze určené dítěti případně problematičtí rodiče neutratili např. za návykové látky.

Předsedkyně poděkovala za diskusi a shrnula, že by bylo užitečné zjistit zahraniční zkušenosti a zmínila, že na téma sociálních dávek a dalších ekonomických témat souvisejících s ochranou práv dětí opakovaně vyjádřil nabídku spolupráce děkan VŠE prof. J. Fischer. Bylo by tedy možné svolat odbornou schůzku i na toto téma.

M. Štěpánková Štýbrová poznamenala, že MPSV si je vědomo skutečnosti, že české rodiny s dětmi jsou na tom hůř, než si obecně veřejnosti myslí. Chybí nicméně systémový a opakovaný sběr dat o příjmech rodin napříč ČR. K nastavení dávek zmínila, že z předchozích jednání vyplynula nutnost pojmut téma široce a bavit se o rodinách s dětmi v ČR, nikoliv jen o ohrožených dětech. Sama by se klonila k zahrnutí tématu do Akčního plánu k plnění Záruky pro děti Evropské komise, který je nyní vytvářen a v březnu bude zaslán EU.

Předsedkyně poděkovala za diskusi a zhodnotila, že již nazrál čas se i o tomto tématu bavit otevřeně a mezioborově.

ÚKOL: Zaznamenat téma systémového a opakovaného sběru dat o rodinách s dětmi v ČR do Akčního plánu k plnění Záruky pro děti Evropské komise (MPSV, do konce března 2022).

3. K podpoře náhradní rodinné péče, podpoře při odchodu z NRP, podpoře v procesu osvojení a podpoře péče otců o děti

K. Jůzová Kotalová shrnula, že kromě výstupů aktuální novely zákona o SPOD, která přinesla posílení v těchto oblastech, a NSOPD a I. Akčním plánu k ní, plánují vytvořit několik metodických materiálů k doprovázení při osamostatňování po odchodu z NRP pro podporu krajských úřadů v tomto ohledu. Zmínila také chystaný Systémový projekt MPSV, jehož záměrem je mj. zabývat se i zavedením doprovázení osvojitelských rodin. Právně totiž sice vzniká nová rodina, u které dle zákona není stanovena povinnost podpory, nicméně potřeby rodin po osvojení si říkají o obdobnou podporu jako pěstounské rodiny. Toto odráží i skutečnost, že se v rámci Dotačního programu Rodina objevují projekty, které se právě na doprovázení osvojitelských rodin zaměřují, pokud má rodina zájem.

M. Štěpánková Štýbrová k podpoře péče otců o děti zmínila opatření Koncepce rodinné politiky. Do poloviny roku 2022 by dále mělo dojít k implementaci evropské směrnice o work-life balance a nepřenositelné části rodičovské dovolené, kterou musí vyčerpat otec dítěte, resp. druhý rodič než primárně pečující. V neposlední řadě došlo ke zvýšení otcovské dávky, což jak se z výzkumů ukazuje, je jeden z důležitých faktorů zapojování otce do péče o dítě a pochopení, co obnáší péče o dítě a nastavení spravedlivého modelu rozdělení povinností v domácnosti. Zároveň byla na

MPSV v rámci implementace Strategie rovnosti žen a mužů 2021 - 2030 ÚV připravena podpora pro pečující, která se rovněž zapojuje do péče otců do péče týká.

K. Chábová následně představila návrh novely zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ochranné a ústavní výchovy, který je nyní připravován a projednáván s relevantními aktéry. Mají nyní navázanou spolupráci s MŠMT a návrh se bude dále upravovat v návaznosti na přijaté připomínky. MŠMT nyní připravuje koncepci v tomto směru. Další vývoj pak závisí na novém vedení MŠMT. Až bude návrh zfinalizován, bude představen Výboru.

Předsedkyně souhlasila, poděkovala za diskusi k tématu a představila další téma.

4. Přístup všech dětí včetně zranitelných k sociální podpoře a základním službám

M. Černý uvedl, že se MŠMT potýká s problémem segregace žáků. V souvislosti s právem rodičů na výběr školy pro dítě zhodnotil, že k segregaci mají tendenci všechny skupiny rodičů včetně minoritních. Pokud by děti rozdělilo MŠMT, rozdělilo by děti bez segregace, avšak to by naráželo na práva rodičů. Na segregaci má vliv i chování některých ředitelů či obcí, kteří segregaci podporují či jí fandí. MŠMT segregaci nepodporuje, ale má pouze nepřímé nástroje, jak tuto problematiku regulovat, např. vyhlášky. Od v současnosti pilotovaného tzv. středního článku podpory⁴ si MŠMT slibuje, že v budoucnosti k segregaci nebude docházet. Plánují rovněž vyvíjet snahy k vyšší osvětě rodičů.

Předsedkyně představila i problémy v přístupu dětí ke zdravotní péči, ač dle zákona je zajištěna všem dětem. Zmínila např. možnou inspiraci ve Skandinávii a zavedení pozice školní zdravotní sestry či mobilních zdravotních týmů, aby se děti, které ke zdravotní službě nevezmou rodiče, za zdravotní službou dostaly. Zdůraznila také nutnost péče o duševní zdraví dětí. Vzhledem k nedostatku času požádala o otevření tématu na zasedání týkajícího se závěrečných doporučení k tématu zdravotnictví.

5. Děti se zdravotním postižením

Předsedkyně z důvodu nedostatku času téma shrnula, nicméně ho rovněž přesunula na některé z dalších zasedání.

K. Jůzová Kotalová poznamenala, že v rámci NSOPD jsou děti se zdravotním postižením vnímány jako jedna ze zranitelných skupin dětí, jelikož optika NSOPD na děti pohlíží z hlediska jejich specifických potřeb a nastavování odpovídajících služeb. Také je tématem v souvislosti s novelou zákona o SPOD problematika DOZP a hledisko tzv. pobytů na smlouvu mezi rodiči a zařízením, tedy jakési šedé zóny. Na tuto skupinu dětí se tedy MPSV dále zaměří z hlediska SPOD, prioritou pak budou děti v rámci velkých institucí, kde je menší počet dětí. Tyto statistiky klientů DOZP dle věku mají nyní k dispozici a budou je analyzovat. Slibují obdobný postup jako minulý rok s kojeneckými ústavů, a to i v návaznosti na rozhodnutí EVSP ERRC a MDAC proti ČR. Mezi konkrétními kroky pak budou poskytovat metodickou podporu OSPOD, vedení institucí, stanovit materiální a prostorové standardy a posílit podpůrné služby. Dle vývoje se budou i nadále snažit prosazovat oddělení DOZP pro děti a pro dospělé. Aktivita souvisí i s Plánem přechodu dle Strategie rozvoje sociálních služeb 2016 – 2025, v jejímž rámci bude přezkoumáváno, proč tam děti jsou, zda tam být mají a co jim má být poskytnuto.

⁴ Více informací k střednímu článku je k dispozici např. [zde](#).

Participace dětí

K. Jůzová Kotalová připomněla projekt MPSV s Radou Evropy CP4Europe⁵ z evropských fondů, v jehož rámci bude přezkoumána úroveň participace v České republice a vydána doporučení pro následné kroky. Výstupy tohoto projektu jsou i součástí I. Akčního plánu k plnění NSOPD. Výboru může být projekt na některém dalším zasedání blíže představen, nicméně o vývoji aktivit projektu bude Výbor ze strany MPSV pravidelně informován. Jsou také pravidelně pořádány různé webináře a fokusní skupiny s dětmi, dospělými i experty a budou sepsány zprávy o naplňování projektu. Jeden z deseti indikátorů hodnocení participace je například i míra zapojení dětí do přípravy pravidelných zpráv pro Výbor OSN. Tento mechanismus v ČR rovněž chybí. Součástí projektu je i analýza legislativního ukotvení participace.

M. Prokeš připomněl návrh zákona o práci s dětmi a mládeží z roku 2003, který zakotvuje participaci dětí a mládeže. MPSV by jeho participační část nyní mohlo upravit a pokračovat v jeho projednání. Výbor OSN po ČR totiž požaduje zajištění participace dětí ve všech oblastech života. V ČR zejména chybí legislativní zakotvení participace na úrovni místních a krajských samospráv.

Předsedkyně shrnula, co se v oblasti práv dětí doposud povedlo – např. značné omezení umístování do ústavní péče, posílení náhradní rodinné péče, odvrácení snah proti inkluzi apod. Poděkovala všem zúčastněným za účast na zasedání i veškeré úsilí, které vyvíjí v rámci přetrvávajících výzev, a jednání s přáním krásných svátků a úspěšného vstupu do nového roku uzavřela.

⁵ Bližší informace k projektu v českém jazyce naleznete na [webových stránkách MPSV](#). Oficiální webová stránka Rady Evropy k projektu je dostupná [pod tímto odkazem](#) v anglickém jazyce.